

Tegnekurs i TikZ

Veronika Heimsbakk
veronahe@ulrik.uio.no

2. oktober 2014

Innhold

1	The Basics	3
1.1	<code>tikzpicture</code>	3
1.2	Linjer	3
1.3	Kurver	3
1.4	Kvadrat	4
1.5	Sirkel	4
1.6	Pynte litt	5
1.7	Tykkelser	5
1.8	Farger	5
1.9	Bruke farger	6
2	Koordinatsystem	7
2.1	Piler/akser	7
2.1.1	Forskjellige typer piler i TikZ	8
2.2	Noder	8
2.3	Løkker	8
2.4	Hele koden for koordinatsystemet	9
3	Trær	11
3.1	Bygge treet	11
3.2	Justere avstand mellom noder	12
3.3	Former som noder kan ha	13
3.4	Eksempel på et tre med avstander	14
3.5	Rød-svarte trær	15
3.6	Bygge et tre	16

4	Grafer	17
4.1	Tegne grafen	18
5	Automater	19
5.1	Automatens tilstander	19
5.2	Stien gjennom automaten	20
6	Logiske porter	21
6.1	Eksempel på en liten krets	21
6.2	Oversikt over forskjellige porter i Circuitikz	22
7	Resursser	23

1 The Basics

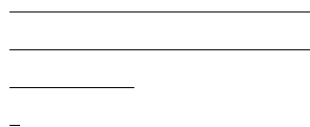
For å kunne bruke pakken TikZ må man først inkludere `\usepackage{tikz}` i dokumentet sitt.

1.1 tikzpicture

Alle illustrasjoner som skal tegnes ved hjelp av pakken TikZ krever et miljø som heter `tikzpicture`.

```
\begin{tikzpicture}  
  <kode her>  
\end{tikzpicture}
```

1.2 Linjer

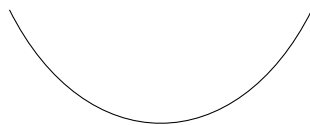

En av de mest brukte TikZ kommandoene er `\draw`. For å tegne ei rett linje sier man hvor man vil tegne *fra* og *til*:

```
\draw (0,2) -- (4,2);  
\draw (0cm,1.5cm) -- (4cm,1.5cm);  
\draw (0em, 1cm) -- (4em, 1cm);  
\draw (0pt, 0.5cm) -- (4pt, 0.5cm);
```

1.3 Kurver

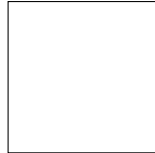
Vi bruker kontrollpunkter for å lage en kurvet linje. I eksempelet her, så starter vi i koordinatene $(-2,2)$ og så tegner vi en kurve til første kontrollpunkt som er $(-1,0)$, så videre til $(1,0)$, og til slutt ender kurven opp i slutt-punktet som er $(2,2)$.


```
\draw (-2,2) .. controls (-1,0) and (1,0) .. (2,2);
```

1.4 Kvadrat

Videre kan vi bygge på og lage et kvadrat:

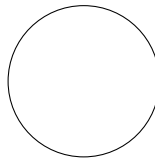


```
\draw (0,0) -- (2,0) -- (2,2) -- (0,2) -- (0,0);
```

Vi kan også bruke nøkkelordet `rectangle`, og lage en kortversjon som gjør akkurat det samme:

```
\draw (0,0) rectangle (2,2);
```

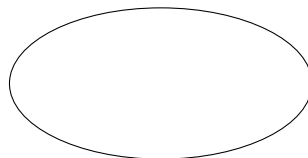
1.5 Sirkel

Den første koordinaten er sirkelens sentrum, og lengden vi oppgir til slutt er sirkelens radius.

```
\draw (2,2) circle (1cm);
```

Ellipser tegnes ved at vi oppgir radiusen i x- og y-retningene:


```
\draw (2,2) ellipse (2cm and 1cm);
```

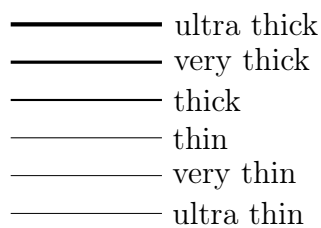
1.6 Pynte litt

For å pynte litt på sirkelen vår, kan vi legge til noen ekstra argumenter til `\draw`-kommandoen. For eksempel slik:


```
\draw[red, thick, dashed] (2,2) circle (1cm);  
\draw[green, thick] (6,2) circle (1cm);
```

1.7 Tykkelser

Figur 1: Mulige tykkelser i TikZ.

1.8 Farger

Figur 2: Mulige farger i TikZ.

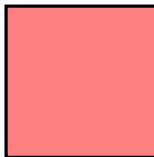
1.9 Bruke farger

Vi kan også fylle formene våre ved å bruke kommandoen `\fill`.


```
\fill[red] (0,0) rectangle (2,2);
```

Om vi ønsker å legge til en kant rundt kvadratet, kan vi bruke kommandoen `\filldraw`. Her fyller vi kvadratet rødt med gjennomsiktighet på 50% og en tykk sort strek som kant.


```
\filldraw[red!50, draw=black, very thick] (0,0) rectangle (2,2);
```

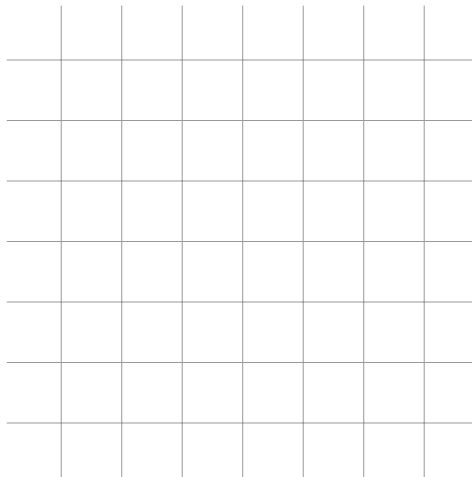
Vi har også gradient i TikZ, og det kan se slik ut:


```
\shade[left color=black, right color=red] (0,0) rectangle (2,2);  
\shade[top color=black, bottom color=red] (0,0) rectangle (2,2);  
\shade[inner color=black, outer color=red] (0,0) rectangle (2,2);
```

2 Koordinatsystem

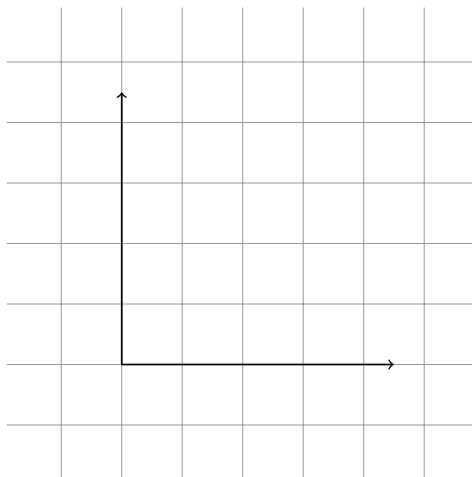
Dette eksempelet krever et rutenett, piler, noder og plassering av tall og bokstaver. Vi starter med et rutenett:


```
\draw[step=1cm,gray!80,very thin] (-1.9,-1.9) grid (5.9,5.9);
```

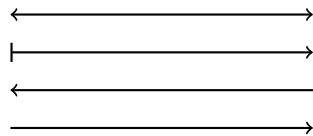
2.1 Piler/akser

Videre trenger vi x-aksen og y-aksen. Dette er to linjer med piler i enden.


```
\draw[thick, ->] (0,0) -- (4.5,0);  
\draw[thick, ->] (0,0) -- (0,4.5);
```

2.1.1 Forskjellige typer piler i TikZ

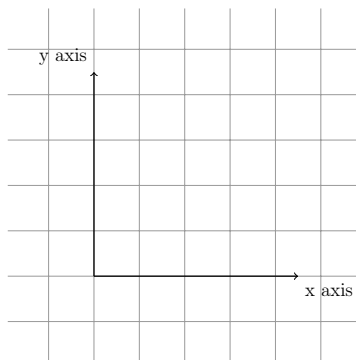

Figur 3: Forskjellige piler i TikZ.

```
\draw[<->] (0,1.5) -- (4,1.5);  
\draw[|->] (0,1) -- (4,1);  
\draw[<-] (0,0.5) -- (4,0.5);  
\draw[->] (0,0) -- (4,0);
```

2.2 Noder

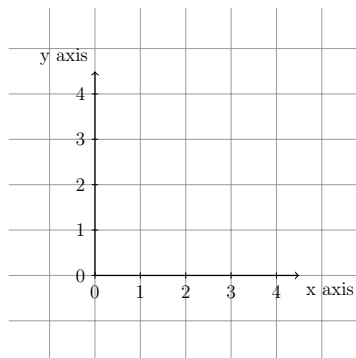
Vi kan legge på tekst (*label*) ved å bruke nøkkelordet **node**. Vi plasserer teksten ved linjene vi har tegnet ved å fortelle noden hvor vi vil ha den.


```
\draw[thick, ->] (0,0) -- (4.5,0) node[below right] {x axis};  
\draw[thick, ->] (0,0) -- (0,4.5) node[above left] {y axis};
```

2.3 Løkker

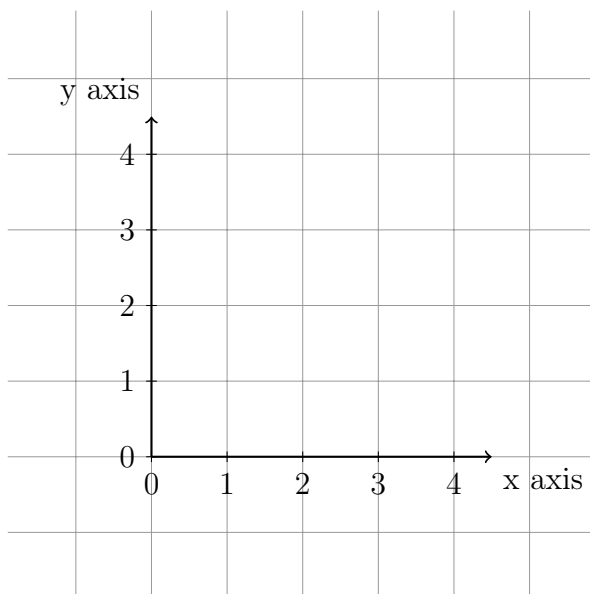
Vi kan fortsette med tallene som skal gå langs aksene ved å bruke løkker:

Denne løkken går over linjene vi allerede har tegnet, og setter en liten strek for hver centimeter. Og ved siden av linjen skriver vi et tall.

```
\foreach \x in {0,1,2,3,4}
  \draw (\x cm, 2pt) -- (\x cm, -2pt) node[below] {$\x$};
\foreach \y in {0,1,2,3,4}
  \draw (2pt, \y cm) -- (-2pt, \y cm) node[left] {$\y$};
```

2.4 Hele koden for koordinatsystemet


```
\begin{tikzpicture}
  \draw[step=1cm,gray!80,very thin] (-1.9,-1.9) grid (5.9,5.9);
  \draw[thick, ->] (0,0) -- (4.5,0) node[below right] {x axis};
  \draw[thick, ->] (0,0) -- (0,4.5) node[above left] {y axis};
```

```
\foreach \x in {0,1,2,3,4}
  \draw (\x cm, 2pt) -- (\x cm, -2pt) node[below] {$\x$};
\foreach \y in {0,1,2,3,4}
  \draw (2pt, \y cm) -- (-2pt, \y cm) node[left] {$\y$};
\end{tikzpicture}
```

3 Trær

Et tre består av en rekke noder. Når vi tegner trær i TikZ starter vi med å definere rot-noden. Legg merke til attributtene vi gir `tikzpicture`. Her sier vi at `every node` skal ha *stilen* `(.style)` sirkel med sort strek.

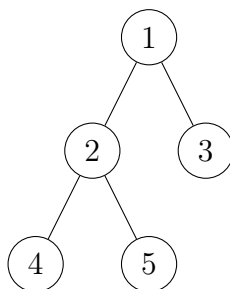


```
\begin{tikzpicture}[every node/.style={circle, draw=black}]
  \node {1};
\end{tikzpicture}
```

3.1 Bygge treet

Treet bygger vi ved å legge til barna. Barna skrives på formen:

```
child { node[opt.] {value} }
```

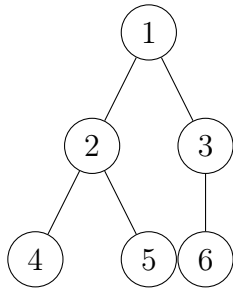


```
\node {1}
  child { node {2}
    child { node {4} }
    child { node {5} }
  }
  child { node {3} }
;
```

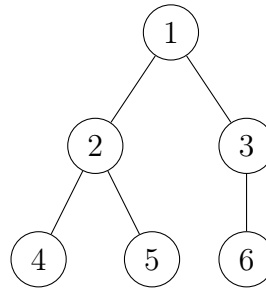
3.2 Justere avstand mellom noder

Når vi nå vil bygge videre og legge til tallet 6 under `child {node {3}}` vil vi krasje bort i 5. Da trenger vi å justere avstanden mellom søsken-noder.

Vi har:

Vi vil ha:

Da legger vi på et attributt til i listen til `tikzpicture` som forteller noe om avstanden mellom nodene.

```
\begin{tikzpicture}[every node/.style={circle, draw=black},
                    level 1/.style={sibling distance=20mm},
                    level 2/.style={sibling distance=15mm}]

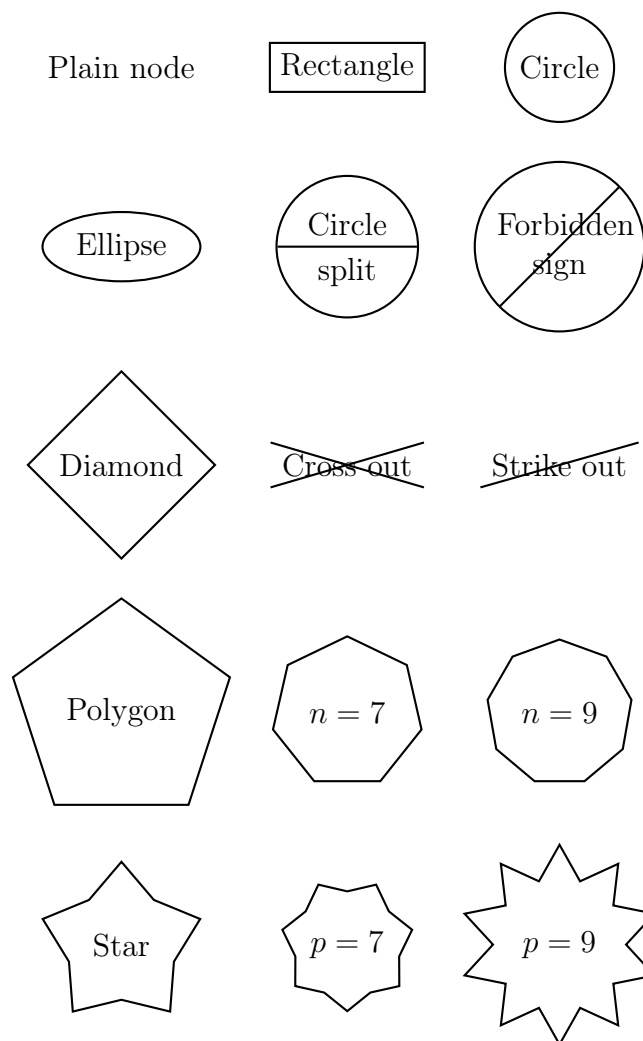
\node {1}
  child { node {2}
    child { node {4} }
    child { node {5} }
  }
  child { node {3}
    child {node {6} }
  }
;
\end{tikzpicture}
```

Her forteller vi at stilen til nodene på `level 1` skal være at de har avstand til sine søsken med 20 mm, og 15 mm for `level 2`. Vi kunne også lagt til attributtet `level distance` for å få større eller mindre avstand mellom lagene.

3.3 Former som noder kan ha

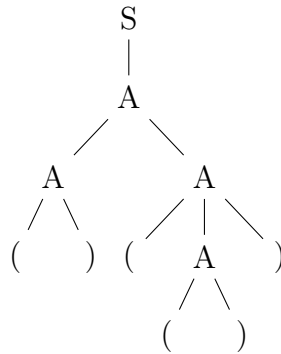
Man kan få forskjellige fasonger på noder ved å inkludere `\usetikzlibrary{shapes}`. Her er en oversikt over forskjellige fasonger en node kan ha. For å få ønsket fasong skriver man noden på denne formen:

```
\node[rectangle] {Rectangle};  
\node[regular polygon, regular polygon sides=5] {n=5};  
\node[star, star points=4] {p=4};  
\node[circle split] {Circle \nodepart{lower} split};
```


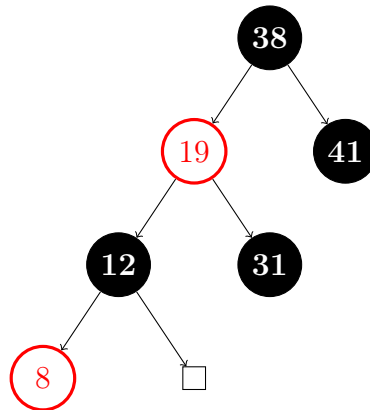
Figur 4: Forskjellige fasonger på noder.

3.4 Eksempel på et tre med avstander


```
\begin{tikzpicture}[every node/.style={},
                    level 2/.style={sibling distance=20mm},
                    level 3/.style={sibling distance=10mm},
                    level distance=30pt]
\node {S}
  child { node{A}
    child { node {A}
      child { node {() } }
      child { node {}} }
    }
  child { node {A}
    child { node {() } }
    child { node {A}
      child { node {() } }
      child { node {}} }
    }
  child { node {}} }
}
;
\end{tikzpicture}
```

3.5 Rød-svarte trær

Å tegne trær på denne måten krever ingen tilleggssbiblioteker fra TikZ. Dette er et eksempel på tegning med *parametre*. Utseende til nodene i treet er definert som parametre som har et sett med *.style*-opsjoner.

```
\tikzset{
  treenode/.style = {align=center, inner sep=0pt},

  % Sorte noder
  node_black/.style = {treenode, circle, white,
    font=\bfseries, draw=black,
    fill=black, text width=0.8cm},

  % Røde noder
  node_red/.style = {treenode, circle, red, draw=red,
    text width=0.8cm, very thick},

  % Null-pekere
  node_null/.style = {treenode, rectangle, draw=black,
    minimum width=0.3cm, minimum height=0.3cm}
}
```

Starter med å definere `treenode`, som er felles for alle typer noder. Røde og sorte noder tegnes som `circle`, hvor sorte noder har `fill=black` og tekstfarge `white`, mens røde noder har rødt omriss med `draw=red`, og tekstfarge `red`. Null-nodene sier vi skal være sorte `rectangle`. Tegnes som små kvadrater på $0.3\text{ cm} \times 0.3\text{ cm}$.

3.6 Bygge et tre

```
\begin{tikzpicture}[->,level/.style={ sibling distance = 2cm,
                                   level distance = 1.5cm }]
\node [node_black] {38}
  child {node [node_red] {19}
    child {node [node_black] {12}
      child {node [node_red] {8} }
      child {node [node_null] {} }
    }
    child {node [node_black] {31} }
  }
  child { node [node_black] {41} }
;
\end{tikzpicture}
```

Setter forskjellige opsjoner med:

```
{tikzpicture}[->, level/.style={sibling distance=2cm, level
                                distance)=1.5cm}]
```

Her sier vi at treet skal tegnes med piler (->), og at stilen (.style) for distansen mellom søskennoder skal være 2 cm, og distansen mellom barn og foreldre skal være 1.5 cm.

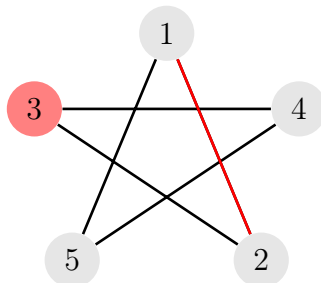
Videre så tegnes treet ved å definere roten:

```
\node [opt.] {node value} ;
```

Så kan man bygge treet ved å legge inn barna til roten, osv.:

```
\node [opt.] {node value}
  child {node [opt.] {node value} } ;
```


4 Grafer

Det fins enklere måter å tegne grafer på enn dette, men jeg syns denne måten er fin. Den krever heller ingen andre biblioteker eller pakker enn TikZ selv.

Vi starter med å definere de forskjellige elementene til en graf.

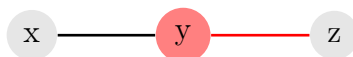
```
\begin{tikzpicture}
  \tikzstyle{vertex} = [circle,fill=black!10]
  \tikzstyle{selected vertex} = [vertex, fill=red!50]

  \tikzstyle{selected edge} = [draw,line width=1pt,-,red!100]
  \tikzstyle{edge} = [-,black,line width=1pt]
\end{tikzpicture}
```

Her fortelle vi at `vertexer` (eller `noder`), skal være sirkler som er fylt med sort med en gjennomsiktighet på 10%. Markerte `noder` skal også være fylt, da med en annen farge.

Kanter skal tegnes som sorte linjer (`[-, black ...]`). Og markerte kanter skal være røde.

4.1 Tegne grafen

For å plassere nodene rundt om på arket sier man hvor man vil de skal være. For eksempelet på toppen (grafene som har stjerne-form), er TikZ-koden som følger:

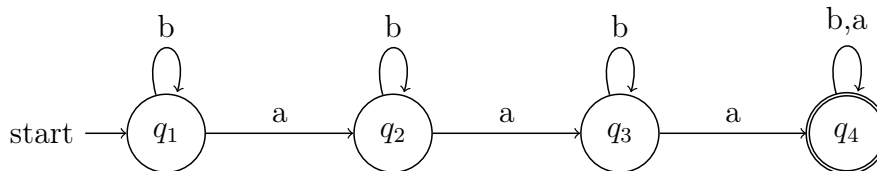
```
\begin{tikzpicture}[scale=5]
  \tikzstyle{vertex}          = [circle,fill=black!10]
  \tikzstyle{selected vertex} = [vertex, fill=red!50]

  \tikzstyle{selected edge}   = [draw,line width=1pt,-,red!100]
  \tikzstyle{edge}           = [-,black,line width=1pt]

  \node[vertex]      (v1) at (1.25,1.7) {1};
  \node[vertex]      (v2) at (1.5,1.1)  {2};
  \node[selected vertex] (v3) at (0.9,1.5) {3};
  \node[vertex]      (v4) at (1.6,1.5)  {4};
  \node[vertex]      (v5) at (1,1.1)    {5};

  \draw[edge]        (v1)--(v2)--(v3)--(v4)--(v5)--(v1);
  \draw[selected edge] (v1)--(v2);
\end{tikzpicture}
```

5 Automater


```
\begin{tikzpicture}[->,auto,node distance=3cm,line width=0.2mm]
  \node[initial,state] (A) {\q_1$};
  \node[state] (B) [right of=A] {\q_2$};
  \node[state] (C) [right of=B] {\q_3$};
  \node[state,accepting] (D) [right of=C] {\q_4$};

  \path (A) edge [loop above] node {b} (A)
        edge node {a} (B)
        (B) edge [loop above] node {b} (B)
        edge node {a} (C)
        (C) edge [loop above] node {b} (C)
        edge node {a} (D)
        (D) edge [loop above] node {b,a} (D);
\end{tikzpicture}
```

For denne måten å tegne automater på, så settes alle parametre som beskriver automaten i definisjonen til `tikzpicture`. Man må også inkludere `\usetikzlibrary{automata}`. Her har automaten følgende egenskaper:

```
{tikzpicture}[->, auto, node distance=3cm, line width=0.2mm]
```

Dette forteller oss at automaten skal tegnes med piler (`->`), nodene skal ha avstand på 3 cm, og linjene en tykkelse på 0,2 mm. Auto stiller teksten *over* linjene, i stedet for *på* linjene.

5.1 Automatens tilstander

En automat har tre typer tilstander: starttilstanden, vanlig tilstand(er), og aksepterende tilstand(er).

```
\node[state] (node-name) {name of state};
```

I tillegg til `[state]`, så kan man ha med opsjonen `[initial, state]` for starttilstanden, eller `[state, accepting]` for aksepterende tilstand.

5.2 Stien gjennom automaten

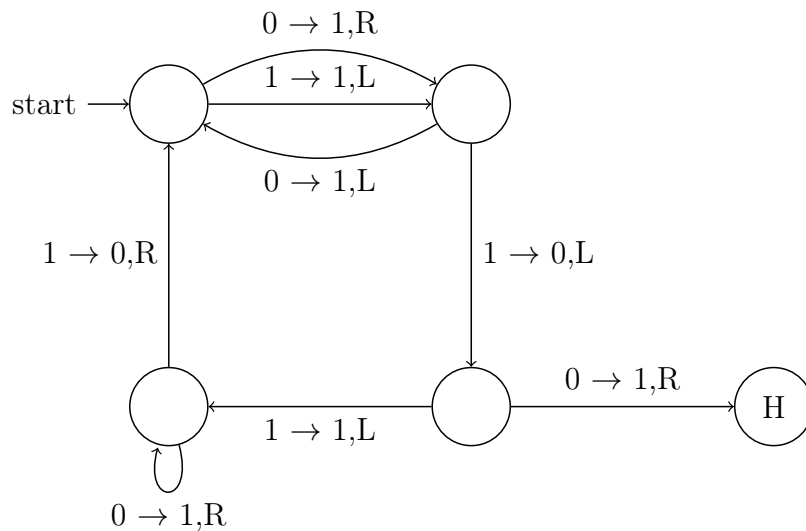
Stien tegnes gjennom en path. Denne konstrueres på følgende vis:

```
\path (from-node) edge [opt.] node {weight} (to-node).
```

Her kan [opt] være loop above/below, bend left/right.

Flittig bever

Her er en flittig 4-bever. Denne automaten dekker de fleste opsjoner.


```

\begin{tikzpicture}[->,auto,node distance=4cm,line width=0.2mm]
  \node[initial,state] (A) {};
  \node[state] (B) [below of=A] {};
  \node[state] (C) [right of=A] {};
  \node[state] (D) [below of=C] {};
  \node[state] (E) [right of=D] {H};

  \path (A) edge node {1 $\rightarrow$ 1,L} (C)
        (A) edge [bend left] node {0 $\rightarrow$ 1,R} (C)
        (C) edge [bend left] node {0 $\rightarrow$ 1,L} (A)
        (B) edge node {1 $\rightarrow$ 0,R} (A)
        (B) edge [loop below] node {0 $\rightarrow$ 1,R} (B)
        (D) edge node {1 $\rightarrow$ 1,L} (B)
        (C) edge node {1 $\rightarrow$ 0,L} (D)
        (D) edge node {0 $\rightarrow$ 1,R} (E);
\end{tikzpicture}

```

6 Logiske porter

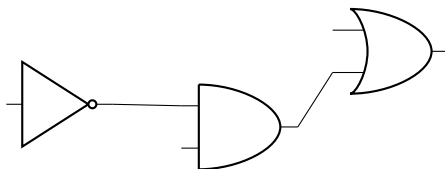
Noe som er kjekt å vite om er også logiske porter i Circuitikz. Dette får du ved å inkludere pakken:

```
\usepackage{circuitikz}
```

Siden dette *ikke* er TikZ jobber vi ikke i miljøet `tikzpicture`, men i miljøet `circuitikz`.

```
\begin{circuitikz} \draw  
  <kode her>  
\end{circuitikz}
```

6.1 Eksempel på en liten krets

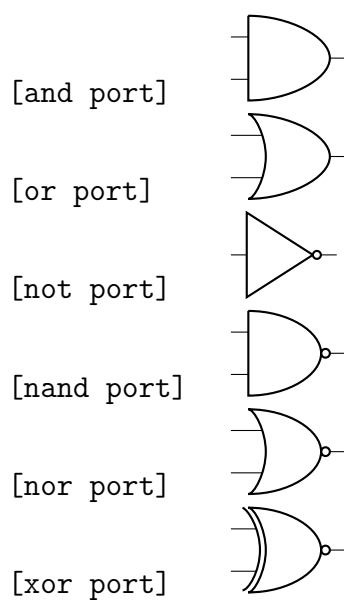
```
\begin{circuitikz} \draw  
  (-3,0.3) node[not port] (not) {}  
  (0,0)     node[and port] (and) {}  
  (2,1)     node[or port]  (or)  {}  
  
  (not.out) -- (and.in 1)  
  (and.out) -- (or.in 2);  
\end{circuitikz}
```

Det fungerer på samme måte som når vi tegner noder i TikZ. Vi starter med koordinatene, så definerer vi hva slags node (port) vi vil ha, og til slutt en evt. merkelapp.

```
(x,y) node [what kind of port] (name of port) {label}
```

Portens navn er valgfritt, og brukes kun i din egen kode.

6.2 Oversikt over forskjellige porter i Circuitikz

Figur 5: Forskjellige porter i Circuitikz

7 Resursser

Gøyale eksempler

- Enderman
- Dartboard
- India map

Lære mer?

- TikZ & PGF Manual
- Introduksjon til Circuitikz
- Tankekart med TikZ
- Generere TikZ-kode fra GeoGebra